

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

Beteendepåverkande insatser för ökad och säker cykling

Slutrapportering av regeringsuppdraget

Regeringens uppdrag till Sveriges Kommuner och Landsting

Regeringen beviljade i oktober 2017 Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) ansökan om stöd för att samla, lyfta och sprida goda exempel på beteendepåverkande insatser som genomförts i kommuner och som har bidragit till ökat och säkert cyklande. I denna slutrapport redovisas hur arbetet har bedrivits och vad som levererats.

Syfte och mål

Syftet med arbetet har varit att ge goda exempel på beteendepåverkande insatser för ökad och säker cykling som kan fungera som stöd för kommuner. Målet är att de goda exemplen på sikt ska bidra till att fler kommuner på ett effektivt sätt kan utveckla sitt arbete med att främja ökad och säker cykling.

Aktiviteter

Arbetet har bestått av tre delar:

1. Kartläggning och analys av genomförda insatser
2. Framtagning av kommunikationsmaterial
3. Spridning av resultatet

1. Kartläggning och analys av genomförda insatser

SKL skickade i januari ut en enkät till alla kommuner, landsting och regioner och bad dessa uppge om de under de senaste fem åren genomfört en eller flera beteendepåverkande insatser för ökad och säker cykling. Om svaret var ja fick de redovisa max fem insatser.

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

Uppdraget var ursprungligen att ta fram goda exempel genomförda av kommuner, men då vissa regioner ligger långt framme på detta område ville vi inte missa deras insatser och inkluderade även dem i enkäten.

Av 290 kommuner svarade 217 på vår enkät vilket gav en svarsfrekvens på 75%. Av dessa uppgav 155 kommuner att de hade genomfört beteendepåverkande insatser. Av landsting/regioner svarade 17 på vår enkät, vilket gav en svarsfrekvens på 85%. Av dessa uppgav 14 att de genomfört beteendepåverkande insatser. Totalt fick vi in 333 beteendepåverkande insatser.

SKL bildade en fokusgrupp¹ bestående av tjänstemän inom cykel från fyra kommuner, en cykelforskare från VTI och Cykelfrämjandet för att stödja oss i arbetet. Vi anlät sedan Trivector Traffic för att assistera oss i granskning av insatserna och ta fram förslag på ett urval av goda exempel. I urvalet användes ett antal kriterier.

Insatsen skulle vara:

- Utvärderad
- Haft påvisad effekt
- God spridningspotential
- Insatser skulle finnas för olika typer av kommuner: större, mellanstora, mindre och även landsbygdskommuner
- Några exempel på insatser skulle vara riktade mot de vanligaste cyklistgrupperna
- Några exempel på insatser skulle vara mer ovanliga och/eller innovativa

De vanligaste kategorierna av cyklister att rikta insatser mot var (1) arbetspendlare, (2) barn och unga samt (3) vintercyklister. Vi valde att

---

¹ Ida Lundström, Umeå kommun, Olov Åslund, Eskilstuna kommun
Jessica Elmgren, Sundbybergs kommun, Anders Söderberg, Lunds kommun, Sonja Forward, VTI, Lars Strömgren, Cykelfrämjandet

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

plocka ut insatser från vart och ett av dessa områden eftersom kommunerna efterfrågade dessa. Men vi ville även lyfta fram några innovativa och ovanliga insatser. I möjligaste mån ville vi också finna insatser riktade mot grupper av cyklister som särskilt lyfts fram i cykelstrategin. När Trivector givit sitt förslag i form av en lista med flera möjliga goda exempel att lyfta fram, lät vi fokusgruppen ge sina synpunkter på förslagen och därefter gjordes ett urval.

2. Framtagning av kommunikationsmaterial

I enkäten vi skickade ut hade vi även frågat kommunerna om på vilket sätt de ville tillgodogöra sig resultatet. Kommunerna fick 7 alternativ och hela 41% ville i första hand ha en webbplats. 19% ville i första hand ha en handbok och 12% ville i första hand ha en kurs i hur man genomför beteendepåverkande insatser.

Vi valde därför att satsa på att etablera huvudkommunikationen via en webbplats. Men även att i möjligaste mån tillgodose önskemål om handbok (via webben) och kurs.

Workshops

För att ytterligare höja nivån på de goda exempel vi valt ut inbjöd SKL alla kommuner, landsting och regioner som genomför initiativ inom dessa områden att komma till workshops. Under april genomförde vi tre workshops kring vintercykling(17/4), barn och unga (24/4) och arbetspendling (26/4). Träffarna bestod delvis av workshopaktiviteter och delvis av en utbildningsdel i beteendepåverkan för att tillgodose det önskemål som kommunerna uttryckt i svar på enkäten.

39 kommun- och regionrepresentanter kom på våra workshops. Genom dessa workshops framkom goda tips på tillämpning inom insatsområdena inom olika slags kommuner och regioner. Dessutom var workshoparna en viktig del av kommunikationsarbetet eftersom kommundienstämman där fick möjlighet att utbyta och diskutera ”best practice”. De fick även ta del av inspirerande exempel. Vi anlidade konsult från Beteendelabbet som workshopledare.

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

För att kunna illustrera utvalda insatser på ett varierande och intressant sätt på vår webb har vi även gjort intervjuer med kommuner och regioner. Genom filmade intervjuer presenteras hur de olika insatserna och projekten fungerar.

Referensgruppen betonade värdet av att få tydligare beskrivning av *hur* man genomför ett projekt, samt en önskan om att kunna titta på många olika exempel via webben. Vi tog därför hjälp av VTI för att ta fram en kort manual om hur man bäst genomför en beteendepåverkande insats för ökad och säker cykling.

SKL vill försäkra sig om att de exempel vi lyfter fram ska vara föredömliga. Men vi vill samtidigt tillmötesgå kommunernas önskan om att kunna ”surfa runt” även bland insatser som inte tillhör de utvalda. Vi valde därför att beskriva de utvalda goda exemplen utförligt, men även att länka till andra genomförda insatser. Vi tror att det ökar känslan av delägarskap i projektet band kommunerna och därmed viljan och benägenheterna att ta del av resultatet.

3. Spridning av resultatet

På Cykelkonferensen i Östersund i maj 2018 redovisades arbetet och en preliminär version av hemsidan. Alla deltagare som ville fick sen möjlighet att skicka in synpunkter på hemsidan. På konferensen presenterades även ett par av de föredömliga exemplen som lyfts fram på hemsidan. SKL deltog även på ECOMM European Conference on Mobility Management i maj i Uppsala för att sprida kunskap om hemsidan och resultaten.

Resultat

Hemsidan

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

Den 30 maj lanserades den färdiga hemsidan till alla kommuner, regioner och landsting genom SKL:s kommunikationskanaler. Hemsidan ligger på SKL:s web och har följande adress:

<https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/trafikinfrastruktur/cykeltrafik/okatcyklande.15873.html>

Sidan innehåller Länkar till goda exempel inom områdena (1) barn och unga, (2) arbetspendling och (3) vintercykling. Till dessa beskrivningar finns tips och råd kring planering, genomförande och uppföljning, uppskattade kostnader för den specifika insatsen och tips om vilken typ av kommun den lämpar sig för.

På sidan finns också en guide för genomförande av en beteendepåverkande insats steg-för-steg som VTI hjälpts oss att ta fram. Där finns också ytterligare guidning om metoder för beteendeförändring från Konsumentverkets Forum för miljösmart konsumtion.

På sidan har vi också lagt upp intressanta och lättlästa versioner av vetenskapliga artiklar om ökad och säker cykling med fokus på de huvudsakliga målgrupperna. Slutligen finns också inspirerande exempel på föredömliga innovativa insatser som förtjänar och har potential att få bättre spridning i landet.

Andra resultat

Under arbetes gång har vi stärkt kontakterna mellan kommuner och tjänstemän som jobbar med dessa frågor och givit dem möjlighet till erfarenhetsutbyten och kompetenshöjning.

Under projektet har SKL också fått tankar och idéer som kan ge underlag för fortsatt arbete. Vi ser spridning av goda exempel samt erfarenhetsutbyte som viktiga insatser även framöver.

Behov, insikter och framtida möjligheter

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

Under arbetes gång har SKL noterat följande:

1. De flesta av Sveriges kommuner och regioner satsar på beteendepåverkande insatser för ökad och säker cykling.
2. Kommuner och regioner efterfrågar mer kunskap om hur man bäst genomför sådana insatser för att uppnå största effekt.
3. Det finns en önskan att lära mer av andra kommuner och regioner och dela erfarenheter.
4. Många kommuner efterfrågar evidensbaserade utvärderingsresultat till stöd för att få politisk acceptans för genomförande av beteendepåverkande insatser.
5. Kommunerna önskar göra projekten större, nå fler och till mindre kostnad och tidsinsats.
6. Vissa regioner har kommit långt inom beteendepåverkande insatser och leder vissa paraplyprojekt där de tar ansvar för utformning och uppföljning av projekt. Kommuner i berörd region kan sedan, till en mindre kostnad, tillämpa den beteendepåverkande insatsen.

SKL:s bild är att det genomförda projektet fyllt ett viktigt behov hos våra medlemmar och att den webbplats som nu etablerats kommer bidra till att fler kommuner på ett effektivt sätt kan utveckla sitt arbete med att främja ökad och säker cykling.

Ekonomisk redovisning

Eftersom arbetet bedrivits fram till projekttidens utgång så har inte projektets ekonomiska redovisning ännu kunnat sammanställas. En ekonomisk redovisning av projektet kommer att skickas in och komplettera denna redovisning så fort alla ekonomiska underlag finns tillgängliga.

Tillväxt och samhällsbyggnad
Karin Bagge
Ärende: 17/04452

Näringsdepartementet
N2017/05644/TS

På Sveriges Kommuner och Landstings vägnar

.....

Gunilla Glasare

Avdelningschef

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad